

Motion till riksdagen 2025/26:3991

av **Tony Haddou m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2025/26:175 Skärpta krav för svenskt medborgarskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om att medborgarskapslagen ska ändras så att statslösa barn och unga vuxna som kommer till Sverige, barn med utländskt medborgarskap och unga vuxna med utländskt medborgarskap samt tidigare svenska medborgare inte längre ska kunna förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om att barn självständigt ska kunna förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan av barnets vårdnadshavare, då det inte bör ske någon utmönstring av anmälningsförfarandet i medborgarskapslagen.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag om krav på styrkt identitet för barn.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om att ändra tid för hemvist för barn.
5. Riksdagen avslår regeringens förslag om längre hemvist i Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap.
6. Riksdagen avslår regeringens förslag om att en individ måste haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt för att kunna beviljas svenskt medborgarskap.
7. Riksdagen avslår regeringens förslag om att för barn som har fyllt 15 år ska det för förvärv av svenskt medborgarskap genom naturalisation krävas att han eller hon har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt.
8. Riksdagen avslår regeringens förslag om att det ska införas ett försörjningskrav vid ansökan om svenskt medborgarskap.
9. Riksdagen avslår regeringens förslag om att det ska införas krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället för förvärv av svenskt medborgarskap.
10. Riksdagen beslutar om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser med den lydelse som framgår av motionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionens innehåller i huvudsak följande:

- försämrade krav på hemvist i Sverige
- krav på levnadssättet för den som önskar svenskt medborgarskap
- ett försörjningskrav vid ansökan om medborgarskap
- krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället för att få svenskt medborgarskap
- dagens anmälningförfarande kommer ibland i stället kräva ett ansökningsförfarande
- olika lagstiftning för barn över respektive under 15 år.

Inledning

Regeringens förslag om skärpta krav för svenskt medborgarskap är ytterligare ett led i Tidöpartiernas s.k. paradigmskifte på migrationsområdet. Förslagen syftar till att försvåra och förhindra för människor som kommit till vårt land att tilldelas svenskt medborgarskap. Flera av förslagen lever inte heller upp till barnkonventionens krav om att sätta barnets bästa i första rummet. Vidare är flera av förslagen tveksamma ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

Sverige har en lång tradition av att se medborgarskapet som ett redskap för integration. Svenskt medborgarskap bidrar positivt till individens integrationsprocess, vilket gynnar både individen och samhället i stort. Medborgarskap medför en rad rättsverkningar, däribland rätten att rösta i riksdagsval och fullt ut delta i demokratiska processer. Medborgarskapet kan även påverka möjligheten att resa utomlands och rätten för familjemedlemmar att få uppehållstillstånd genom anknytning.

Det är mot bakgrund av detta som regeringens förslag till skärpta krav på svenskt medborgarskap riskerar att drabba särskilt utsatta grupper och hindra människor att bli svenska medborgare. I sin iver att försvåra och förhindra att människor kommer till vårt land har regeringen även i direktivet till utredaren redan bestämt att det ska ske försämringar när det kommer till möjligheten att bli svensk medborgare, utan att först låta utredaren undersöka om förslagen är lämpliga.

I det följande redogör vi för hur vi ställer oss till regeringens förslag kring skärpta krav för svenskt medborgarskap. Framställningen följer i huvudsak propositionens disposition.

Avsnitt 5 Förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan

Regeringen föreslår att anmälningförfarandet i medborgarskapslagen ska utmönstras så långt som möjligt. Det ska ske genom att statslösa barn och unga vuxna som kommer till Sverige, barn med utländskt medborgarskap och unga vuxna med utländskt medborgarskap samt tidigare svenska medborgare inte längre ska kunna förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan.

Vänsterpartiet är, i likhet med bl.a. Svenska advokatsamfundet och Barnombudsmannen, kritiska till att begränsa barns möjligheter att få svenskt medborgarskap efter

anmälan eller som biperson till en förälder. Särskilt allvarligt är det för de barn som inte kan styrka sin identitet, något de inte själva har makt att ändra på.

Förslaget kan inte anses vara förenligt med barnkonventionen och principen om barnets bästa, vilket även framförs av Barnombudsmannen och Asylrättscentrum. Asylrättscentrum ifrågasätter om förslaget är i enlighet med barnkonventionens krav på att staten ska vidta alla lämpliga åtgärder för att förverkliga barns rättigheter.

Civil Rights Defenders påpekar att om anmälningsförfarandet utmönstras för statslösa som inte är födda i Sverige, riskerar det att förstärka utanförskap och skapa hinder för integration.

Utifrån barnets bästa är det svårt för Vänsterpartiet att förstå regeringens förslag. Det är omöjligt att försvara ett förslag som innebär att om ett barn föds ett år innan det kommer till Sverige, ska det lagstiftningsmässigt bedömas annorlunda än om ett barn föds ett år efter ankomst till Sverige.

Riksdagen bör avslå regeringens förslag om att medborgarskapslagen ska ändras så att statslösa barn och unga vuxna som kommer till Sverige, barn med utländskt medborgarskap och unga vuxna med utländskt medborgarskap samt tidigare svenska medborgare inte längre ska kunna förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan. Detta bör riksdagen besluta.

Avsnitt 6 Barn i ansökningsförfarandet

Regeringen föreslår att barn självständigt ska kunna förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan av barnets vårdnadshavare och att barn inte längre ska kunna beviljas medborgarskap enligt de bestämmelser om naturalisation som gäller för vuxna personer. Regeringen föreslår även att det ska ställas krav på styrkt identitet, permanent uppehållstillstånd och hemvist för barn som självständigt ansöker om medborgarskap. För nordiska barn ska det krävas två års hemvist oavsett ålder. För barn som inte har fyllt 15 år ska det krävas tre års hemvist för utomnordiska barn och två års hemvist för statslösa barn. För barn som inte är nordiska medborgare och som har fyllt 15 år ska det krävas fem års hemvist.

Vänsterpartiet delar i grunden bedömningen att det är viktigt att barn självständigt kan förvärva medborgarskap. Men regeringens förslag om att självständigt förvärva medborgarskap måste förstås i kontext av regeringens förslag under 5.1 om att utmönstra anmälningsförfarandet, vilket försämrar barns möjlighet att få medborgarskap. Om dagens reglering behålls, där det räcker med en anmälan för att medborgarskap ska beviljas, behövs inte heller någon förändring för barn att självständigt kunna ansöka om medborgarskap. Vänsterpartiet är således inne på en liknande linje som Sveriges advokatsamfund.

Riksdagen bör således avslå regeringens förslag om att barn självständigt ska kunna förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan av barnets vårdnadshavare, då det inte bör ske någon utmönstring av anmälningsförfarandet i medborgarskapslagen. Detta bör riksdagen besluta.

Vänsterpartiet avstyrker, i likhet med bl.a. Sveriges advokatsamfund, Barnombudsmannen, Civil Rights Defenders och Asylrättscentrum, regeringens krav på styrkt identitet för barn. Som remissinstanserna framför kan det leda till att vissa barn under lång tid blir exkluderade från att bli medborgare och att barn från vissa delar av världen

blir diskriminerade. Det strider mot barnkonventionens krav på att konventionsstaterna ska tillförsäkra varje barn de ”rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess förälders eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt”.

Krav på styrkta dokument är ett orimligt krav, vilket regeringen själv poängterar i propositionen genom den egna skrivningen: ”barns möjlighet att förvärva medborgarskap i viss utsträckning blir avhängig vilka handlingar som deras föräldrar har tillgång till, dvs. omständigheter utanför barnens kontroll. Detta talar emot att ett identitetskrav bör införas”.

Riksdagen bör avslå regeringens förslag om krav på styrkt identitet för barn. Detta bör riksdagen besluta.

Regeringens krav på att barn ska behandlas olika kopplat till tid för hemvist avstyrks av Vänsterpartiet då vi anser, i likhet med Barnombudsmannen, Asylrättscentrum och Institutet för mänskliga rättigheter, att hemvistkravet ska vara detsamma för alla barn. Regeringens skäl kopplat till säkerhetshotande verksamhet är ett skrämmande synsätt på hur skillnader görs mellan barn från Norden och barn utanför Norden. Vänsterpartiet delar även Barnombudsmannens synsätt på att alla personer under 18 år är barn i barnkonventionens mening och att särskild hänsyn ska visas barn i medborgarskapsärenden. Alla barn, oavsett ålder, ska ha samma skyddsstandard.

Riksdagen bör avslå regeringens förslag om att ändra tid för hemvist för barn. Detta bör riksdagen besluta.

Avsnitt 7 Längre hemvist i Sverige för att förvärva medborgarskap

Regeringen föreslår att det som utgångspunkt bör krävas längre hemvist i Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap.

I likhet med flera remissinstanser, bl.a. Sveriges advokatsamfund och Civil Rights Defenders, anser Vänsterpartiet att förslaget från regeringen ska avslås. Förlängda hemvistkrav försämrar integrationen, riskerar att öka utanförskapet och minskar deltagandet i den demokratiska processen.

Riksdagen bör avslå regeringens förslag om längre hemvist i Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap. Detta bör riksdagen besluta.

Avsnitt 8 Ett krav på skötsamt och hederligt levnadssätt i medborgarskapsärenden

Regeringen föreslår att en individ måste ha haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt för att kunna beviljas svenskt medborgarskap. För barn som har fyllt 15 år ska det för förvärv av svenskt medborgarskap genom naturalisation krävas att han eller hon har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt.

Även Vänsterpartiet anser att alla som bor i Sverige ska följa svensk lag, men regeringens förslag skapar stor rättsosäkerhet. Vi delar bedömningen som bl.a. Civil Rights Defenders anför, dvs. att begreppet skötsamhet är vagt och att det innebär en risk för godtycklig tillämpning. Civil Rights Defenders anser att det finns en risk ”att bedömningen av dessa kriterier kan komma att variera beroende på handläggare och kontext, vilket är allvarligt ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Det finns en risk att personer med migrantbakgrund generellt misstänkliggörs utan saklig grund”.

Riksdagen bör avslå regeringens förslag om att en migrant måste ha haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt för att kunna beviljas svenskt medborgarskap. Detta bör riksdagen besluta.

Särskilt allvarligt är det att regeringen även anser att barn ska omfattas av skötsamt och hederligt levnadssätt. Regeringen frångår helt barnkonventionens krav på att barn har särskilda rättigheter och att barn ska behandlas som barn och inte som vuxna. Vänsterpartiet delar därför kritiken som framförs av bl.a. Barnombudsmannen om att barn inte ska behandlas som vuxna i rättsliga sammanhang. Vänsterpartiet anser även, tillika med Diskrimineringsombudsmannen, att det finns risker för etnisk diskriminering när misstanke om brott kan ligga till grund för avslag vid ansökan om medborgarskap kopplat till kravet på ett skötsamt och hederligt levnadssätt för barn över 15 år.

Riksdagen bör avslå regeringens förslag om att för barn som har fyllt 15 år ska det för förvärv av svenskt medborgarskap genom naturalisation krävas att han eller hon har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt. Detta bör riksdagen besluta.

Regeringens tabell med ”riktlinjer” för karenstider är ett märkligt sätt att styra myndigheter på. Tabellen kommer inte att ha någon rättslig status, men ändå indirekt ligga till grund för lagstiftarens bedömning. Riktlinjer utfärdas normalt av myndigheter, medan regeringen styr via regleringsbrev och förordningar. Vänsterpartiet delar även Sveriges advokatsamfunds synpunkter kopplat till karenstiderna, dvs. att regeringen måste beakta att unga människor är omogna, saknar konsekvenstänkande och ibland har utfört allvarliga brott mer eller mindre under hot. Frågan blir då om de mycket långa karenstiderna verkligen är motiverade och nödvändiga.

Avsnitt 9 Självförsörjning som krav för svenskt medborgarskap

Regeringen föreslår att det ska införas ett försörjningskrav vid ansökan om svenskt medborgarskap.

Vänsterpartiet, tillika med flera remissinstanser som bl.a. Institutet för mänskliga rättigheter och Sveriges advokatsamfund, avstyrker förslaget. Som Institutet för mänskliga rättigheter påpekar kommer ett försörjningskrav att slå särskilt hårt mot personer som har svårt att etablera sig på den öppna arbetsmarknaden, exempelvis kvinnor med invandrarbakgrund och personer med funktionsnedsättning.

Vänsterpartiet delar bedömningen från Sveriges advokatsamfund om att förslaget medför en risk för utestängningseffekter, där bl.a. kvinnor i praktiken kan komma att hindras från att förvärva svenskt medborgarskap.

Riksdagen bör avslå regeringens förslag om att det ska införas ett försörjningskrav vid ansökan om svenskt medborgarskap. Detta bör riksdagen besluta.

Avsnitt 10 Krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället

Regeringen föreslår att det ska införas krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället för förvärv av svenskt medborgarskap.

Vänsterpartiet gör bedömningen, tillika med bl.a. Barnombudsmannen, Diskrimineringsombudsmannen och Sveriges Kvinnolobby, att vissa grupper skulle missgynnas med regeringens förslag. Det kommer särskilt drabba barn, kvinnor, äldre och lågutbildade. FN:s granskningskommitté för kvinnokonventionen (CEDAW) har framfört att statliga villkor som leder till att det är svårare för kvinnor än män att uppfylla kraven kan ses som indirekt diskriminering.

Riksdagen bör avslå regeringens förslag om att det ska införas krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället för förvärv av svenskt medborgarskap. Detta bör riksdagen besluta.

14 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Till skillnad från de utredningar som ligger till grund för propositionens lagförslag har regeringen inte föreslagit några övergångsregler när det gäller pågående medborgarskapsansökningar och överklaganden av beslut. De föreslagna nya reglerna ska således gälla även för människor som redan skickat in en ansökan, något som har mött mycket kraftig kritik från flertalet remissinstanser och inte minst från Lagrådet som ställer sig ”något frågande” till varför regeringen inte har föreslagit några övergångsregler. Ännu en gång väljer regeringen att inte lyssna på vare sig expertorganisationer eller på landets främsta jurister i Lagrådet.

Vänsterpartiet instämmer i den kritik som lyfts fram mot förslagen. I januari 2026 fanns det nästan 100 000 öppna medborgarskapsärenden hos Migrationsverket och under 2025 var handläggningstiden i snitt 573 dagar. Migrationsverkets tider för att handlägga och fatta beslut om medborgarskap är med andra ord redan i dag orimligt, och helt oacceptabelt långa. Det innebär att individer som sökt medborgarskap enligt de gamla reglerna nu kommer att bedömas efter de nya, betydligt skarpare kraven, och inte utifrån de regler som gällde när de ansökte. Detta är ett problem, menar bl.a. Lagrådet, som pekar på att den som ansökt om medborgarskap inte känt till de nya och skärpta kraven. Lagrådet betonar även att behovet av ytterligare utredning i pågående fall kan leda till att Migrationsverkets redan långa handläggningstider blir ännu längre.

Övergångsregler handlar om den enskildes tilltro till rättsordningens robusthet. I Lagrådets yttrande till regeringen avråder man därför från att införa de nya reglerna om nya krav för medborgarskap utan en ordning för övergången.

Vänsterpartiet delar Lagrådets kritik och uppmanar regeringen att införa övergångsbestämmelser i enlighet med de förslag som lämnas i SOU 2025:1 Skärpta krav för svenskt medborgarskap. Det innebär att riksdagen bör anta punkterna 2, 3 och 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna och att punkterna bör formuleras enligt följande:

2. Äldre föreskrifter gäller för ärenden enligt 7, 9 och 11 §§ som har inletts före ikraftträdandet.

3. Äldre föreskrifter gäller för ärenden enligt punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap som har inletts före ikraftträdandet.

4. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Tony Haddou (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Gudrun Nordborg (V)

Håkan Svenneling (V)

Jessica Wetterling (V)